[2025] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 462: 2025 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 55

ਰੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ @ ਰੀਨਾ ਦੇਵੀ @ ਰੀਨਾ

ਬਨਾਮ

ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਹਤੋ @ ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਤੋ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ

(2025 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 161)

10 ਜਨਵਰੀ 2025

[ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਸੀਜੇਆਈ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ, * ਜੇਜੇ।

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਕੀ ਕੋਈ ਪਤੀ, ਜੋ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਉਕਤ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਸਿਰਲੇਖ †

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 - ਧਾਰਾ 125 (4) - ਸੀਆਰਪੀਸੀ - ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ, 1955 - ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਤਨੀ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1-ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ - ਜੇ ਧਾਰਾ 125 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਨਹੀਂ - ਪਤੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਸਿਰਫ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 125 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ - ਇਹ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ, ਕੀ ਪਤਨੀ ਕੋਲ ਅਜੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਨ ਸੀ - 23.04.2022 ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 2017 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ - ਉਸਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਲਾਕ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਰੁਕਾਵਟ ਉਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ - ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਗਰਭਪਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਾੜੇ ਵਿਵਹਾਰ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਿ ਉਸਨੇ ਖਰਚਾ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

---

* ਲੇਖਕ

ਰੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ @ ਰੀਨਾ ਦੇਵੀ @ ਰੀਨਾ ਬਨਾਮ
ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਹਤੋ @ ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਤੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ

ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਗਿਆ ਜਾਂ ਰਾਂਚੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਏ ਦਰਦ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਕੋਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ, ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। (ਪਾਰਸ 29, 35, 37-39)

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 - ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ - ਕੁਦਰਤ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੋਰ ਫਰਮਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਦੰਡਾਤਮਕ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਾਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 30]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 – ਰੱਖ-ਰਖਾਅ - ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ – ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। [ਪਾਰਸ 8, 9]

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ - ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ; "ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ"; "ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ" – ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – ਧਾਰਾ 40-43 – ਭਾਰਤੀ ਸਾਖਰਤਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2023 – ਪੰਨਾ 34-37 – ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। (ਪਾਰਸ 32, 33, 36)

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਚਤੁਰਭੁਜ ਬਨਾਮ ਸੀਤਾ ਬਾਈ, 2007 **ਆਈਐਨਐਸਸੀ** 1190: [2007] 12 **ਐਸਸੀਆਰ** 577: (2008) 2 **ਐਸਸੀਸੀ** 316; *ਭੁਵਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੀਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ,* 2014 **ਆਈਐਨਐਸਸੀ** 490: [2014] 8 **ਐਸਸੀਆਰ** 858 : (2015) 6 **ਐਸਸੀਸੀ** 353; *ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਉਰਮਿਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਹੋਰ,* 2013 **ਆਈਐਨਐਸਸੀ** 703: [2013] 10 **ਐਸਸੀਆਰ** 259: (2014) 1 **ਐਸਸੀਸੀ** 188*; ਰਜਨੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਨੇਹਾ ਅਤੇ ਹੋਰ* 2020 **ਆਈਐਨਐਸਸੀ** 631: [2020] 13 **ਐਸਸੀਆਰ** 1093: (2021) 2 **ਐਸਸੀਸੀ** 324; *ਸ਼ਮੀਮਾ ਫਾਰੂਕੀ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਹਿਦ ਖਾਨ,* 2015 **ਆਈਐਨਐਸਸੀ** 283: [2015] 4 **ਐਸਸੀਆਰ** 137: (2015) 5 **ਐਸਸੀਸੀ** 705; *ਕੀਰਤੀਕਾਂਤ ਡੀ ਵਡੋਦਰੀਆ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ* [1996] **ਪੂਰਕ** 2 **ਐਸਸੀਆਰ** 45 : (1996) 4 **ਐਸਸੀਸੀ** 479; **ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ**

ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2018) 17 ਐਸਸੀਸੀ 737;** *ਸ਼ਾਂਤੀ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡਾ ਬਨਾਮ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੇਵੀ,* **2003 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 596: [2003] ਪੰਨਾ 5 ਐਸਸੀਆਰ 98: (2004) 1 ਐਸਸੀਸੀ 438;** *ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ* **[1964] 2 ਐਸਸੀਆਰ 7: ਏਆਈਆਰ 1963 ਐਸਸੀ 1521;** *ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮਾਰਵਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ* **[2005] 2 ਐਸਸੀਆਰ 708: (2005) 4 ਐਸਸੀਸੀ 370;** *ਕੇ.ਜੀ. ਪ੍ਰੇਮਸ਼ੰਕਰ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* **[2002] ਪੂਰਕ 2 ਐਸਸੀਆਰ 350: (2002) 8 ਐਸਸੀਸੀ 87;** *ਕੈਪਟਨ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਕੌਸ਼ਲ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੀਨਾ ਕੌਸ਼ਲ ਅਤੇ ਹੋਰ* **[1978] 3 ਐਸਸੀਆਰ 782: (1978) 4 ਐਸਸੀਸੀ 70;** *ਪਰਵੀਨ ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਇੰਦਰਜੀਤ ਮਹਿਤਾ* **(2002) 5 ਐਸਸੀਸੀ 706;** *ਰੋਹਤਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਮੇਂਦਰੀ (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਅਤੇ ਹੋਰ,* **2000 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 115: [2000] 2 ਐਸਸੀਆਰ 58: (2000) 3 ਐਸਸੀਸੀ 180 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਕੇ ਨਾਰਾਇਣ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਭਾਗਿਆਲਕਸ਼ਮੀ, **1983 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਕਾਰ 190: (1984) 1 ਕਾਂਤ ਐਲਜੇ 451 : 1984 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 276 (ਕਾਂਤ);** *ਫਕਰੂਦੀਨ ਸ਼ਮਸੁਦੀਨ ਸਈਦ ਬਨਾਮ ਬਾਈ ਜੇਨਾਬ,* **ਏਆਈਆਰ 1944 ਬੋਮ 11;** *ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ,* **1985 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 1072 (ਪੀ ਐਂਡ ਐਚ);** *ਅਮੀਨਾ ਮੁਹੰਮਦਲੀ ਖੋਜਾ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦਲੀ ਰਾਮਜਨਾਲੀ ਖੋਜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ,* **1985 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਬੋਮ 99: 1985 ਕ੍ਰਿਆਈ ਐਲਜੇ 1909;** *ਕਾਵੁੰਗਲ ਕੁਪਕੱਟੂ ਜ਼ੀਨਾਥ ਬਨਾਮ ਮੁੰਡਕੱਟੂ ਸਲਫਿਕਰ ਅਲੀ,* **2008 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਕੇਰ 78: (2008) 3 ਕੇਐਲਜੇ 331;** *ਸੁਬਲ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਮੌਸੁਮੀ ਸਾਹਾ (ਦਾਸ) ਅਤੇ ਹੋਰ,* **2017 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਟ੍ਰਾਈ 175;** *ਬਬੀਤਾ ਬਨਾਮ ਮੁੰਨਾ ਲਾਲ,* **2022 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 4933;** *ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਦੱਸੀਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਰੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ* **268, 2022 ਦਾ ਫੈਸਲਾ, 09.02.2023 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ;** *ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸਆਰ ਅਸ਼ਵਨੀ ਬਨਾਮ ਜੀ ਹਰੀਸ਼,* **ਐਨਸੀ: 2024: ਕੇਐਚਸੀ: 14466: ਆਰਪੀਐਫਸੀ ਨੰਬਰ 104 2018;** *ਗਿਰੀਸ਼ਭਾਈ ਬਾਬੂਭਾਈ ਰਾਜਾ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੰਸਾਬੇਨ ਗਿਰੀਸ਼ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰ,* **1985 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਗੁਜਰਾਤ 161: (1986) ਜੀਐਲਐਚ 778;** *ਹੇਮ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਉਰਮਿਲਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ,* **1996 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਚਪੀ 116: (1997) 1 ਐਚਐਲਆਰ 702;** *ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ,* **1997 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਪੀ ਐਂਡ ਐਚ 529: (1997) 3 ਆਰਸੀਆਰ (ਸੀਆਰਆਈ) 3 (ਡੀਬੀ) - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973; ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ, 1955; ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872; ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908; ਭਾਰਤੀ ਸਕਸ਼ਯ ਅਧਿਨਿਆਮ, 2023

ਕੀਵਰਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ; ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ; ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ; ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ; ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 125; ਪਤਨੀ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਅਯੋਗਤਾ

ਰੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ @ ਰੀਨਾ ਦੇਵੀ @ ਰੀਨਾ ਬਨਾਮ
ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਹਤੋ @ ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਤੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ; ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ; ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ; ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ; ਇਨਕਾਰ/ਤਿਆਗ; ਸੁਲ੍ਹਾ; ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਘਾਟ; ਸਹੁਰਾ ਘਰ; ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ; ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ; ਗਰਭਪਾਤ; ਮਾੜਾ ਵਿਵਹਾਰ; ਬੱਸ ਕਾਰਨ; ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ; ਪਤੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੋ; ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ; ਨਾਮਕਰਨ; ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ; ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ; "ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ"; "ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ"

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੇਸ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2025 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 161
2022 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 440 ਵਿੱਚ ਰਾਂਚੀ ਵਿਖੇ ਝਾਰਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 04.08.2023 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੋਹਿਨੀ ਪ੍ਰਿਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਇਸ਼ਾ ਗੰਭੀਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।
ਅਨੂਪ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੱਗਿਆ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਜੈਸਵਾਲ, ਸ਼ਿਵਮ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰੂਤੀ ਸਿੰਘ, ਵੈਭਵ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਿਓ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਧੂਸਮਿਤਾ ਬੋਰਾ, ਸ਼ਿਵ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਪਵਨ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਿੰਘ, ਦੀਪਾਂਕਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੁਪਮਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਕੀ ਕੋਈ ਪਤੀ, ਜੋ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਉਕਤ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

3. ਇਸ ਦਿਲਚਸਪ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਝਾਰਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ 2022 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਨੰਬਰ 440 ਵਿੱਚ 04.08.2023 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਰੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ @ ਰੀਨਾ ਦੇਵੀ @ ਰੀਨਾ, ਪਤਨੀ, ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਰੀਨਾ, ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਹਤੋ @ ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਤੋ, ਦਾ ਵਿਆਹ 01.05.2014 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਅਗਸਤ, 2015 ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਰੀਨਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 2018 ਦਾ ਮੂਲ (ਐਮਟੀਐਸ) ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 495 ਦਿਨੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ 20.07.2018 ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ, ਰਾਂਚੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੀਨਾ ਨੇ 25.04.2019 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਦਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰੀਨਾ ਨੇ 21.08.2015 ਨੂੰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਗਸਤ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਪੇ ਬਹੁਤ ਬੁੱਢੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਪਰ ਰੀਨਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਰੀਨਾ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਰ ਪਹੀਆ ਵਾਹਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਬੰਧ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ 28.01.2015 ਨੂੰ ਗਰਭਪਾਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਦਿਨੇਸ਼ ਰਾਂਚੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਦਾ ਭਰਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਧਨਬਾਦ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਹੀ ਅਗਸਤ 2015 'ਚ ਰੱਖੜੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਸੀ ਜੋ ਸਾਲ 2017 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਦਿਨੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਕਾਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਾਸ਼ਰੂਮ / ਟਾਇਲਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਐਲਪੀਜੀ ਸਟੋਵ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲੱਕੜ ਅਤੇ ਕੋਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿਨੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਰੀਨਾ, ਉਪਰੋਕਤ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ।

5. 23.04.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਰਾਂਚੀ ਦੀ ਵਧੀਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੱਜ -2 ਨੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਦਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਿਨੇਸ਼

ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰੀਨਾ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਦਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਕਾਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾੜੇ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿਨੇਸ਼ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਜੂਨੀਅਰ ਲਾਈਨਮੈਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਐਲਪੀਜੀ ਸਟੋਵ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਤਨੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਲਈ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਮ ਵਿਗਾੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਕਿ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਅਤੇ ਪਖਾਨੇ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਰੀਨਾ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਿਨੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੀਨਾ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

6. ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, 10.08.2018 ਨੂੰ ਰੀਨਾ ਨੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਤਹਿਤ 2018 ਦੇ ਸੀ.ਪੀ. ਕੇਸ ਨੰਬਰ 3270 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਸਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 03.08.2019 ਨੂੰ, ਰੀਨਾ ਨੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.') ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਮੰਗਣ ਲਈ 2019 ਦਾ ਅਸਲ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 454 ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੱਜ, ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ, ਧਨਬਾਦ ਨੇ 15.02.2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ, ਯਾਨੀ ਦਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰੀਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਪਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਦਿਨੇਸ਼ ਦੀ ਤਨਖਾਹ-ਸਲਿੱਪ (ਐਕਸ-3) ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ 62,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੁੱਲ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਕਟੌਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਤਨਖਾਹ 43,211/- ਰੁਪਏ ਸੀ। ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿਨੇਸ਼ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੀਨਾ ਨੂੰ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 10,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਯਾਨੀ 03.08.2019 ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

7. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਝਾਰਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 2022 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਨੰਬਰ 440 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ 04.08.2023 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਵਜੋਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰੀਨਾ ਤੋਂ ਦਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਦੋ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਲਟ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚ ਰੀਨਾ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਤੋ (ਪੀਡਬਲਯੂ -3) ਨੇ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਦਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਦਾਜ ਵਜੋਂ ੫ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਰੀਨਾ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ। ਦਿਨੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰੀਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 5,000/- ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਪਰ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 2018 ਦੇ ਮੂਲ (ਐਮਟੀਐਸ) ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 495 ਵਿੱਚ 23.04.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਰੀਨਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਬਹਾਨੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਉਕਤ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਅਪੀਲ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਦਿਨੇਸ਼ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਰੀਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤੇ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸੋਧ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ

8. ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੇ ਅਧਿਆਇ 9 ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਪਤਨੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਆਦੇਸ਼' ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 125 ਤੋਂ 128 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (1) ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਉਪਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਿਆਂ, ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਆਪਣਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਅਜਿਹੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਓ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 125 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਹਾਲ ਹੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਬਕਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

9. 24 ਸਤੰਬਰ, 1969 ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਆਪਣੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਸੀ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਕਿਫਾਇਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

10. ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ, ਚਤੁਰਭੁਜ ਬਨਾਮ ਸੀਤਾ ਬਾਈ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਉਪਾਅ ਦੁਆਰਾ ਭੋਜਨ, ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਵਕੂਫੀ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 125 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 39 ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਾ 15 (3) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਵੀਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਉਦੋਂ ਅਤੇ ਹੁਣ, ਬੇਸਹਾਰਾ ਪਤਨੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਹੁਣ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

11. ਭੁਵਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੀਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 125 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਤਕਲੀਫ, ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਤਕਲੀਫ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਸਹੁਰਾ ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰ ਸਕੇ, ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 'ਕਿਸੇ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣਾ, ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਲਈ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਲਈ ਇਕ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ' ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ, ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਪਤੀ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ

---

1 [2007] 12 ਐਸਸੀਆਰ 577: (2008) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 316

2 [2014] 8 ਐਸਸੀਆਰ 858: (2015) 6 ਐਸਸੀਸੀ 353

ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਪਤਨੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

12. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, *ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਉਰਮਿਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* [3] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬੇਸਹਾਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ, ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, *ਰਜਨੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਨੇਹਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਰਭਰ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਹਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

13. *ਸ਼ਮੀਮਾ ਫਾਰੂਕੀ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਹਿਦ ਖਾਨ* ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 125 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਹੁਰਾ ਘਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਹਿਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 125 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀ ਸਕੇ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ, ਕਈ ਵਾਰ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਗੰਜੇ ਬਹਾਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਤੀ, ਜੋ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੈ, ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 125 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਸਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

14. ਪੁਰਾਣੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 (4) ਤਹਿਤ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

---

3 [2013] 10 ਐਸਸੀਆਰ 259: (2014) 1 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 188

4 [2020] 13 ਐਸਸੀਆਰ 1093: (2021) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 324

5 [2015] 4 ਐਸਸੀਆਰ 137: (2015) 5 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 705

"ਧਾਰਾ 125

(4) ਕੋਈ ਵੀ ਪਤਨੀ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ [ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਜਾਂ ਅੰਤਰਿਮ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਭੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ] ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। [2001 ਦੇ ਐਕਟ 50 ਦੁਆਰਾ ਥਾਂ, "ਭੱਤਾ" (24-9-2001 ਤੋਂ)] ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ "ਭੱਤਾ" (24-9-2001 ਤੋਂ)] ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੇ ਉਹ ਵਿਭਚਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਨ ਦੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇ ਉਹ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੱਖ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

15. ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਕਾਰਨ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਸਥਿਰ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ।

16. ਕੇ. ਨਾਰਾਇਣ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਭਾਗਿਆਲਕਸ਼ਮੀ,[6] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਕੀ ਪਤਨੀ ਪਤੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਈ; ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡਣਾ; ਜਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਭਚਾਰੀ ਜੀਵਨ ਜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਕਰੂਦੀਨ ਸ਼ਮਸੁਦੀਨ ਸਈਦ ਬਨਾਮ ਬਾਈ ਜੇਨਾਬ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ 'ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਮਰਪਣ' ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਤੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ।

17. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਤਨੀ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਪਤੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।

---

6 1983 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਕਾਰ 190 = (1984) 1 ਕਾਂਤ ਐਲਜੇ 451: 1984 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 276 (ਕਾਂਟ)

7 ਏਆਈਆਰ 1944 ਬੋਮ 11

8. 1983 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਨੰਬਰ 1562,17.01.1985 ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: 1985 ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ. ਐਲ. ਜੇ. 1072 (ਪੀ ਐਂਡ ਐਚ))

18. *ਅਮੀਨਾ ਮੁਹੰਮਦਲੀ ਖੋਜਾ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦਲੀ ਰਾਮਜਨਾਲੀ ਖੋਜਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਤੀ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸੱਚੀ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਆਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼ੀ ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਇਕਪਾਸੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ

19. *ਕਾਵੁੰਗਲ ਕੁਪਕੱਟੂ ਜ਼ੀਨਤ ਬਨਾਮ ਮੁੰਡਕੱਟੂ ਸਲਫਿਕਰ ਅਲੀ*,[10] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ 'ਇਨਕਾਰ' ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਿੱਚ 'ਅਸਫਲਤਾ' ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ 'ਅਸਫਲਤਾ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ 'ਇਨਕਾਰ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜਾਂ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਕੋਈ ਪਤੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਤਨੀ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਨਕਾਰ ਹੈ

20. *ਸੁਬਲ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਮੌਸੁਮੀ ਸਾਹਾ* (ਦਾਸ) ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਪਤਨੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਪਤਨੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਪਤਨੀ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਢੁਕਵੀਂ ਸਬੂਤ ਸਮੱਗਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ, ਭਾਵ, ਕੀ ਉਸ ਕੋਲ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸੀ,

---

9 985 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਬੋਮ 99: 1985 ਸੀਆਰਆਈ ਐਲਜੇ 1909

10 2008 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਕੇਰ 78: (2008) 3 ਕੇਐਲਜੇ 331

11 2017 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਟ੍ਰਾਈ 175: 2016 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 89, 25.07.2017 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

21. ***ਬਬੀਤਾ ਬਨਾਮ ਮੁੰਨਾ ਲਾਲ,*** [12] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਇੱਕਪਾਸੜ ਹੁਕਮ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਤਨੀ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਲੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪਤਨੀ ਕੋਲ ਪਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਨਾਕਾਫੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇ ਪਤੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਪਤੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਪਤਨੀ ਵੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਤਹਿਤ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਅਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਹਨ।

22. ***ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਦੱਸੀਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਰੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ*** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਸਹਿਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪਤੀ ਦੀ ਸਿਰਫ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਉਸਦੀ ਕੰਪਨੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਆਧਾਰ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

23. ***ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸਆਰ ਅਸ਼ਵਨੀ ਬਨਾਮ ਜੀ ਹਰੀਸ਼,*** [14] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਅਜਿਹਾ ਫਰਮਾਨ ਪਤੀ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਵੇਗਾ ਪਰ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ.

---

12 2022 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 4933: 2018 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1001, 22.08.2022 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

13 2022 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 268, 09.02.2023 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

14 ਐਨਸੀ: 2024: ਕੇਐਚਸੀ: 14466: 2018 ਦਾ ਆਰਪੀਐਫਸੀ ਨੰਬਰ 104, 23.02.2024 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ, ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਕੋਈ ਫਰਮਾਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਅਜੇ ਵੀ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਵੈਇੱਛਤ ਇਨਕਾਰ / ਤਲਾਕ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗਾ।

24. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ***ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਿਰੀਸ਼ਭਾਈ ਬਾਬੂਭਾਈ ਰਾਜਾ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੰਸਾਬੇਨ ਗਿਰੀਸ਼ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ*** ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਪਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

25. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ***ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਮ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਉਰਮਿਲਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪਤਨੀ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਤਹਿਤ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ।

26. ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ***ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ*** ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਪਤਨੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਤਹਿਤ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਇਕਪਾਸੜ ਫਰਮਾਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਫਰਮਾਨ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ

---

15 1985 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਗੁਜ 161: (1986) ਜੀਐਲਐਚ 778 16 1996 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਚਪੀ 1

16 166 ਐਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ 9ਪੀ: 116 (1997) 1 ਐੱਚ.ਐੱਲ.ਆਰ 702

17 1997 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਪੀਐੰਡਐਚ 529: (1997) 3 ਆਰਸੀਆਰ (ਸੀਆਰਆਈ) 3 (ਡੀਬੀ)

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਤਹਿਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਇਹ ਫਰਮਾਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।

27. ਹੁਣ, ਕੀਰਤੀਕਾਂਤ ਡੀ ਵਡੋਦਰੀਆ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 125 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਨੂੰ ਉਦਾਰ ਨਿਰਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (1) ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਹਰਾ ਦਿਓ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਤਨੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 'ਅਸਫਲਤਾ' ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸ਼ਬਦ 'ਇਨਕਾਰ' ਹੈ।

28. ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਤੀ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੁਆਰਾ ਝੂਠਾ ਸੀ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਜ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪਤੀ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜਨ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

29. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਤਹਿਤ ਪਤਨੀ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਤਹਿਤ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬਲ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਕੀ ਪਤਨੀ ਕੋਲ ਅਜੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸੀ।

---

18 [1996] ਪੂਰਕ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 45:(1996) 4 ਐਸਸੀਸੀ 479

19 (2018) 17 ਐਸਸੀਸੀ 737

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਖਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਲੱਖਣ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

30. ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ, ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਝੂਠੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿਰਫ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ***ਸ਼ਾਂਤੀ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡਾ ਬਨਾਮ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੇਵੀ*** ਕੇਸ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜਦਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਤੰਬਰ, 1969 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1963 ਵਿੱਚ, ***ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ,*** [21] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 3 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਦੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ; ਉਪਾਅ, ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ; ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸ ਉਪਾਅ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬੇਸਹਾਰਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਦੰਡਾਤਮਕ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੋਰ ਫਰਮਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਬਣ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ. ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

31. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ***ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮਾਰਵਾਹ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ,*** [22] ਵਿਚ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ

---

20 (2004) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 438

21 [1964] 2 ਐਸਸੀਆਰ 73: ਏਆਈਆਰ 1963 ਐਸਸੀ 1521

22 [2005] 2 ਐਸਸੀਆਰ 708: (2005) 4 ਐਸਸੀਸੀ 370

ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ ਜਾਂ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

32. ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872, ਆਰਈਐਮ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਤੋਂ 43 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲਿਆਂ, ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:

40. ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ: -

ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਤੱਥ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ

41. ਪ੍ਰੋਬੇਟ ਆਦਿ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ: -

ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ, ਪ੍ਰੋਬੇਟ, ਮੈਟ੍ਰੀਮੋਨੀਅਲ ਐਡਮਿਰਲਟੀ ਜਾਂ ਇਨਸੋਲਵੈਂਸੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਰਿੱਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਲਕਿ ਬਿਲਕੁਲ, ਇਹ ਉਦੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ, ਢੁਕਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ-

ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਰਿੱਤਰ, ਜੋ ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ;

ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਰਿੱਤਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੱਕਦਾਰ ਐਲਾਨਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ, [ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ] ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ;

ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਰਿੱਤਰ ਜੋ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ, [ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ] ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਹੱਕਦਾਰ ਐਲਾਨਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ, [ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ] ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਜਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

42. ਧਾਰਾ 41 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫੈਸਲਿਆਂ, ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ: -

ਧਾਰਾ 41 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ, ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਜੇ ਉਹ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ; ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਉਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਣ:

ਏ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਲਈ ਬੀ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਏ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ, ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

43. ਧਾਰਾ 40 ਤੋਂ 42 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਆਦਿ, ਜਦੋਂ ਢੁੱਕਵੇਂ ਹੋਣ। -

ਧਾਰਾ 40, 41 ਅਤੇ 42 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫੈਸਲੇ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ

(ਏ) ਏ ਅਤੇ ਬੀ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਮਾਮਲਾ ਸੱਚ ਹੈ, ਅਤੇ

ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੱਚ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਏ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਸੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ ਆਪਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਤੱਥ ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ।

(ਬੀ) ਏ, ਏਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ ਨਾਲ ਵਿਭਚਾਰ ਲਈ ਬੀ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਬੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ, ਏ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਬੀ ਨੂੰ ਵਿਭਚਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।
ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੀ 'ਤੇ ਏ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਬੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਿਗਾਮੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਏ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।
ਬੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ।
(ਸੀ) ਏ ਬੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਗਾਂ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਬੀ, ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਏ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਉੱਤੇ ਗਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏ ਅਤੇ ਸੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਬੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ।

(ਡੀ) ਏ ਨੇ ਬੀ, ਸੀ, ਬੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਏ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮਕਸਦ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ
[(ਈ) ਏ 'ਤੇ ਚੋਰੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਰੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ।
(ਬੀ) ਏ 'ਤੇ ਬੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਬੀ ਨੇ ਏ 'ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਏ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦਾ ਮਕਸਦ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

33. ਭਾਰਤ ਸਾਖਰਤਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2023 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਤੋਂ 37, ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਤੋਂ 43 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 41, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 42 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ,

ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੇਮਸ਼ੰਕਰ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 3 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, 23 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਸੇ ਕਾਰਨ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਦੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

30. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਜੋ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ - (1) ਪਿਛਲਾ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਅੰਤਿਮ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਤੋਂ 43 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; (2)..; (3)..; (4) ਜੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕੋ ਕਾਰਨ ਲਈ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਧਾਰਾ 40 ਤੋਂ 43 ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 41 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 41 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ।

31. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਿਛਲੀ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ, ਜੇ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 40 ਅਤੇ 42 ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ। ... ਇਸ ਲਈ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਹੈ - ਕੀ ਫੈਸਲਾ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਜੇ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ - ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ. ਇਹ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਮਨੋਰਥ ਜਾਂ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਵਜੋਂ। ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਥਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਿਵਲ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਕਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਿਆਰ

---

23 [2002] ਪੂਰਕ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 350: (2002) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 87

ਰੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ @ ਰੀਨਾ ਦੇਵੀ @ ਰੀਨਾ ਬਨਾਮ
ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਹਤੋ @ ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਤੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ

ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 125 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਵੇਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਧਾਰਾ 125 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

34. ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੈਪਟਨ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਕੌਸ਼ਲ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੀਨਾ ਕੌਸ਼ਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣਾ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, 1955, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਉਲਟ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਸੀ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 15 (3) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਵੀਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

35. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ, ਜੋ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰੀਨਾ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੂਤ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਰੀਨਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਦਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਖੰਡਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰੀਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਨਵਰੀ, 2015 ਵਿੱਚ ਰੀਨਾ ਦੇ ਗਰਭਪਾਤ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਦਿਨੇਸ਼ ਦਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸਦੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਗਿਆ ਜਾਂ ਰਾਂਚੀ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਏ ਦਰਦ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਸੀ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਖਾਨੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ

---

24 [1978] 3 ਐਸਸੀਆਰ 782: (1978) 4 ਐਸਸੀਸੀ 70

ਘਰ ਜਾਂ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣਾ, ਉਹ ਤੱਥ ਜੋ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਮਾੜੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸੰਕੇਤ ਹਨ।

36. *ਪਰਵੀਨ ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਇੰਦਰਜੀਤ ਮਹਿਤਾ* ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਪੈਟਰਨ ਕਾਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਉਲਟ, ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਕਾਰਨ ਦੁੱਖ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣਾ ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਪਹੁੰਚ ਇਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੀ ਪਤੀ/ਪਤਨੀ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਕਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

37. ਇਸ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦਿਨੇਸ਼ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਰੀਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਾੜੇ ਵਿਵਹਾਰ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਕੋਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਨਾ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਘਾਟ, ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ. ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ 23.04.2022 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 2017 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ! ਉਸਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਆਰਡਰ XXI ਨਿਯਮ 32 ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (1 ਏ) (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਲਾਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

38. ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। *ਰੋਹਤਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਮੇਂਦਰੀ (ਸ੍ਰੀਮਤੀ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ* ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਤਨੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਲਾਕ ਦਾ ਹੁਕਮ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤੇ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਆਹ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗੀ

---

25 (2002) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 706

26 [2000] 2 ਐਸਸੀਆਰ 58: (2000) 3 ਐਸਸੀਸੀ 180

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (1) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (ਬੀ) ਵਿੱਚ 'ਪਤਨੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਪਤਨੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਰੀਨਾ ਦੁਆਰਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਸ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗੀ। ਦਿਨੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਰੁਕਾਵਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਰੀਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਕ, ਜੋ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੀਨਾ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 (4) ਤਹਿਤ ਅਯੋਗਤਾ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੀਨਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

39. ਝਾਰਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਰਾਂਚੀ ਵਿਖੇ 2022 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਨੰਬਰ 440 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 04.08.2023 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, 2019 ਦੇ ਮੂਲ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 454 ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੱਜ, ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ, ਧਨਬਾਦ ਦੁਆਰਾ 15.02.2022 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦਿਨੇਸ਼, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਹਰੇਕ ਕੈਲੰਡਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ 10 ਵੇਂ ਦਿਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰੀਨਾ ਨੂੰ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ @ ₹ 10,000/- ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇਖਭਾਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਭਾਵ 03.08.2019 ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਦਿਨੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨ ਬਰਾਬਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ 30.04.2025 ਤੱਕ, ਦੂਜੀ ਕਿਸ਼ਤ 31.08.2025 ਤੱਕ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਕਿਸ਼ਤ 31.12.2025 ਤੱਕ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਖੁਦ ਸਹਿਣ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

† *ਹੈੱਡਨੋਟਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ:* ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016